

Utredning av budgetöverskott för äldreomsorg på Östermalm

Innehåll

1. Inledning	4
2. Kort introduktion till fördelningsnyckeln	5
3. Avvikelser i befolkningsprognosen	6
4. Demografiska jämförelser	8
5. Jämförelse av omsorgstagandet	11
5.1 Förväntat omsorgstagande och utfall	11
5.2 Omsorgstagande efter typ.....	13
5.3 Omsorgstagande efter funktion	17
6. Nyttjande av skattereduktion för RUT	19
7. Intervjuer med tjänstemän på Östermalm och Norrmalm	20
7.1 Hälsöfrämjande och sociala åtgärder	20
7.2 Hemtjänst	22
7.3 Statistik över avslag och uppgifter om intäkter och kostnader	23
8. Sammanfattning och slutsatser	24

1. Inledning

Östermalms stadsdelsnämnd har ett överskott utifrån budgeterade medel som är avsatta för bistånd för äldre invånare över 65 år. Östermalms stadsdelsnämnds äldreomsorgsavdelning har därför givit Sweco i uppdrag att utreda orsakerna till överskottet genom en fördjupad analys av frågan.

Ett överskott i budgeten kan ha flera olika orsaker. Kortfattat kan sägas att överskottet antingen kan bero på att tilldelningen är högre än behovet eller på att biståndsbedömningen är mer restriktiv än det bedömda behovet och att den tilldelade budgeten därför inte förbrukas. Givetvis kan orsaken till överskottet även vara en kombination av de båda. För att förstå orsakerna till stadsdelsnämndens budgetöverskott behöver därför i möjligaste mån båda de faktorer som påverkar tilldelningen och de faktorer som påverkar utgifterna studeras. I avsnitt 2 ges en kort beskrivning av hur fördelningsnyckeln fungerar för att ge en bakgrund till och förståelse för på vilka grunder resurstilldelningen sker.

En viktig komponent i resurstilldelningen är givetvis den äldre befolkningen i stadens stadsdelsnämnder under budgetåret. Då budgetfördelningen görs för kommande år är utfallet för befolkningen ännu inte tillgänglig då budgeten sätts, vilket innebär att befolkningsprognosen måste användas i arbetet. Om befolkningen i en stadsdelsnämnd konsekvent skulle över- eller underskattas i befolkningsprognosen skulle det kunna leda till en budgettilldelning som över- eller understiger behovet av äldreomsorg. Därför ges en översiktlig utvärdering av befolkningsprognosen för den äldre befolkningen i avsnitt 3. I avsnitt 4 ges en beskrivning av den äldre befolkningen på Östermalm jämfört med övriga delar av staden för de faktorer som är relevanta ur resursfördelningshänseende. Därefter beskrivs själva omsorgstagandet på Östermalm i avsnitt 5 och hur det skiljer sig ifrån stadens övriga delar.

En faktor som kan påverka omsorgstagandet, fram för allt vad gäller nyttjandet av hemtjänst, är hushållsnära tjänster. Statistik över nyttjandet av så kallade RUT-tjänster för den äldre befolkningen på Östermalm respektive övriga delar i staden har beställts från SCB för att få en bild av eventuella skillnader i omfattningen i olika delar. Denna statistik redovisas i avsnitt 6.

För att få en bild av andra faktorer som kan påverka Östermalms äldre invånare, deras omsorgsbehov och beviljandegraden av äldreomsorg har tjänstemän på stadsdelsförvaltningen intervjuats. För jämförelse har även tjänstemän på Norrmalms stadsdelsförvaltning intervjuats. Resultatet av dessa intervjuer redovisas i avsnitt 7.

I avsnitt 8 görs en sammanfattning och analys av vilka slutsatser som kan dras av studien. Analysen visar att budgetöverskottet sannolikt inte beror på att Östermalm har mer restriktiv biståndsbedömning, utan snarare att de äldre invånarna är friskare och har mindre omsorgsbehov än vad som förväntas i resursfördelningsmodellen.

2. Kort introduktion till fördelningsnyckeln

Budgettilldelningen till stadens stadsdelsnämnder beror naturligtvis till stor del på hur många äldre som förväntas bo i stadsdelen under det kommande budgetåret. Samtidigt baseras fördelningsnyckeln också på ett antagande om att äldres hälsa, och i förlängningen äldreomsorg, hänger samman med de äldre invånarnas ålder och socioekonomi. Uppgifter om ålder och socioekonomi antas därför ge ett indirekt mått på hälsa och omsorgsbehov och används i resursfördelningsmodellen. Det innebär att äldre i olika stadsdelsnämnder antas ha olika behov av äldreomsorg beroende på att socioekonomin skiljer sig mellan olika delar av staden.

En grundläggande princip för stadens resursfördelningsmodeller är att de faktorer den baseras på ska vara omöjliga för stadsdelsförvaltningarna att själva påverka. För att modellen ska vara oberoende av eventuella skillnader i biståndsbedömning mellan stadsdelsnämnderna behöver behovet av äldreomsorg därför mätas via andra faktorer som är omöjliga för stadsdelsnämnderna att påverka.

Inför att modellen för den generella nyckeln togs i bruk år 1997 gjordes en utredning¹ om vilka faktorer som har ett samband med behovet av äldreomsorg. Utredningen kom fram till att resurser skulle fördelas baserat på de äldre invånarnas antal, ålder, inkomstnivå, om den äldre är ensam- eller samboende (hushållstyp) och kön. Inkomstnivå speglar social bakgrund och är konstruerad så att det är den högsta inkomsten i hushållet som används i modellen. Anledningen till att den högsta inkomsten i hushållet används är att båda personerna i ett par antas ha samma socioekonomi även om den ena personen har haft ett lägre betalt arbete eller kanske inte varit förvärsarbetande alls. Då kön inte har någon större omfördelningseffekt samt har tappat i betydelse har detta senare uteslutits ur modellen. Den senaste översynen av resursfördelningsmodellen för äldreomsorg gjordes år 2016. Översynen visade att de faktorer som även fortsättningsvis bäst fångar omsorgstagandet är ålder, inkomst och hushållstyp.

Kort beskrivet sker resursfördelningen i följande steg.

1. Den äldre befolkningen i hela staden delas in i 132 grupper baserat på ålder (11 klasser), inkomst (6 klasser) och hushållstyp (2 klasser, ensam-/samboende).
2. Andelen omsorgstagare och kostnaden i varje grupp i staden totalt beräknas. Med hänsyn taget till de tre bakgrundsfaktorerna förväntas andelen omsorgstagare i alla stadsdelsområden vara densamma. Det innebär exempelvis att en ensamboende 73-åring i den högsta inkomstklassen som bor på Östermalm väntas ha behov av omsorg i samma omfattning som en person som tillhör samma grupp men bor på Norrmalm, Bromma eller Spånga-Tensta.
3. Det förväntade antalet omsorgstagare per stadsdelsnämnd beräknas baserat på stadsdelsnämndernas specifika åldersfördelning hos den prognostiserade befolkningen och dess socioekonomi (inkomst och hushållstyp).
4. Den förväntade kostnaden per omsorgstagare multipliceras med det förväntade antalet omsorgstagare per stadsdelsnämnd. På så sätt beräknas en förväntad total kostnad per stadsdelsnämnd.
5. En resursfördelning mellan stadsdelsnämnder beräknas baserat på de förväntade kostnaderna. Fördelningen används sedan för att fördela rambudgeten mellan stadsdelsnämnderna för kommande budgetår.

¹ Fördelningsmodeller för Stockholms stad, Utrednings- och statistikkontoret Stockholms stad 1997

3. Avvikelser i befolkningsprognosen

Då resurstilldelningen baseras på befolkningsprognosen för kommande budgetår är prognosens träffsäkerhet av stor betydelse för hur väl budgeterat antal omsorgstagare stämmer överens med utfallet.

Då avvikelserna från utfall för befolkningsprognosen i en viss åldersklass i en viss stadsdelsnämnd hänger samman med avvikelserna för samma åldersklass i hela staden är det intressant att jämföra avvikelserna för Östermalm med avvikelserna för staden. Om exempelvis någon åldersklass är överskattad i samtliga stadsdelsnämnder är det inte säkert att någon av förvaltningarna gynnas av överskattningen i resursfördelningen eftersom det är just en fördelning som beräknas, och inte absoluta behov. Hur Östermalm påverkas i resursfördelningen av en över- eller underskattning av befolkningsprognosen beror alltså på hur befolkningsprognosen har slagit för hela staden.

Då den senast kända befolkningen avser år 2018 kan befolkningsunderlaget för budget 2019 ännu inte utvärderas. Fördelningssnyckeln för budget 2018 togs fram under sommaren 2017 och baserades därför på den befolkningsprognos som utgick ifrån befolkningen vid senaste årsskiftet 2016. Befolkningen som används för resursfördelningen är den så kallade medelbefolkningen som för budget 2018 beräknas som ett genomsnitt av befolkningen i slutet av år 2017 och slutet av 2018. För att dra slutsatser om budgeterat omsorgsbehov år 2018 behöver alltså befolkningsprognos 2017 avseende år 2017 och 2018 utvärderas. På motsvarande sätt behöver åren 2016 och 2017 i den befolkningsprognos som togs fram år 2016 utvärderas för att dra slutsatser om budget 2017.

I Diagram 1 visas prognosavvikelsen för medelbefolkningen år 2017 för Östermalm och för hela staden som låg till grund för resursfördelningen för budget 2017. Diagrammet visar att befolkningen överskattades något på Östermalm i de äldsta grupperna över 90 år och de yngsta i åldrarna 65-69 år medan den underskattades för 70-89-åringar. I staden skedde en överskattning av befolkningen över 80 år och för åldrarna 70-74 år.

I Diagram 2 visas avvikelser för medelbefolkningen år 2018 i prognosen som togs fram år 2017 och som låg till grund för resursfördelningen för 2018. Diagrammet visar på en större underskattning av befolkningen 70-89 år på Östermalm medan den yngsta och den äldsta åldersgruppen överskattades något. Även i hela staden skedde en underskattning av befolkningen åldrarna 70-84 och 90-94 år.

De båda diagrammen visar att avvikelserna i befolkningsprognosen för de flesta grupper inte har gynnat Östermalm. Även om överskattningen av befolkningen i de allra äldsta åldrarna är relativt hög jämfört med överskattningen av samma åldersgrupp i hela staden finns relativt stora underskattningar i andra åldersgrupper. I kommande avsnitt visas också att antalet omsorgstagare i fördelningssnyckeln har överskattats för de flesta åldrar, i både budget 2017 och 2018, oavsett om befolkningsprognosen över- eller underskattade befolkningen.

Värt att nämna är att det generellt gäller att den procentuella avvikelserna för befolkningsprognoser för större populationer, som hela staden, är mindre än för mindre populationer, som Östermalm. Flyttmönster och dödlighet blir stabilare ju större populationen är, vilket gör att prognosen blir mer träffsäker. Detta förklarar att avvikelserna för den äldre befolkningen för Östermalm ser relativt stora ut jämfört med avvikelserna för hela staden.

Diagram 1 Befolkningsprognos framtagen 2016 minus utfall för Östermalm respektive hela staden, medelbefolkning 2017

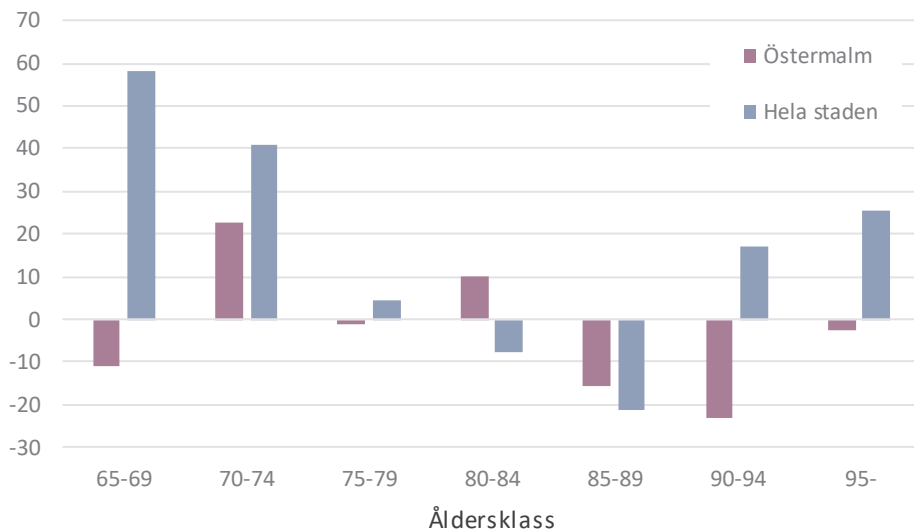

Diagram 2 Befolkningsprognos framtagen 2017 minus utfall för Östermalm respektive hela staden, medelbefolkning 2018

Resursfördelningen för år 2019 togs fram under sommaren 2018 och baserades då på den befolkningsprognos som togs fram under våren 2018. Denna går ännu inte att utvärdera då utfallet för 2019 publiceras först i februari år 2020. Däremot togs en ny befolkningsprognos fram våren 2019 och det går att se hur mycket befolkningsprognosen för medelbefolkningen 2019 förändrades jämfört med föregående års prognos, vilket sannolikt ger en hint om hur prognosen som låg till grund för resursfördelningen kommer att skilja sig från utfallet. I Diagram 3 visas skillnader mellan den prognostiserade befolkningen år 2019 på Östermalm och i hela staden i befolkningsprognos framtagen år 2018 och i prognos framtagen år 2019. Diagrammet visar att det är relativt små skillnader mellan prognoserna för Östermalm. De största skillnaderna finns för åldersgruppen 70-74 år, där den senare prognosen är cirka 20 personer högre än den tidigare, samt för åldersgruppen 90-94 år, där den senare prognosen istället är cirka 20 personer lägre än den tidigare.

Diagram 3 Medelbefolkning 2019 enligt prognos framtagen 2019 minus medelbefolkning 2019 enligt prognos framtagen 2018

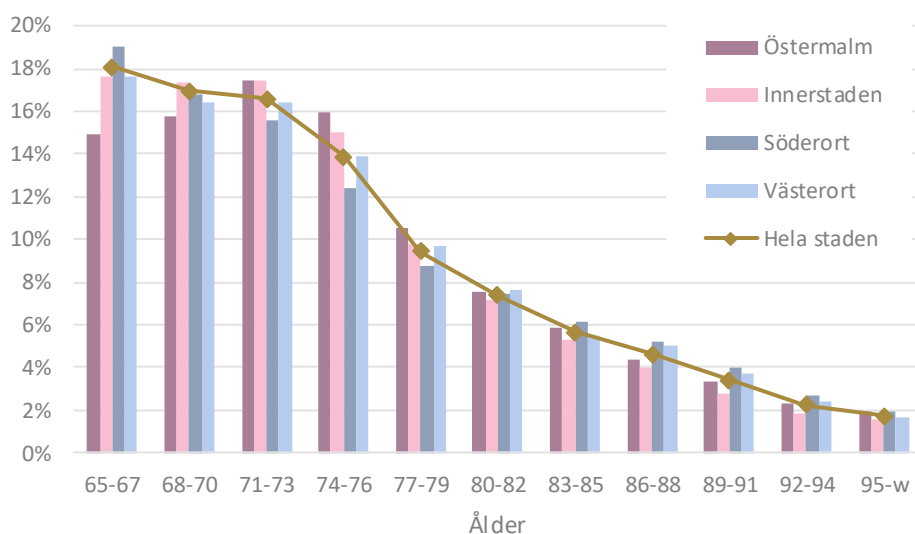
4. Demografiska jämförelser

Totalt bor cirka 143 000 personer över 65 år i Stockholms stad varav knappt 15 500 personer bor på Östermalm. Som nämnts tidigare är ålder, inkomst och hushållstyp de faktorer som används i resursfördelningsmodellen för äldreomsorg.

Mellan stadsdelsnämnderna finns ett köp- och säljsystem som gör att den stadsdelsnämnd som gör en biståndsbedömning har ekonomiskt ansvar även om personen väljer ett vård- och omsorgsboende i en annan stadsdelsnämnd. I resursfördelningsmodellen tas hänsyn till detta och resurser fördelas till biståndsbedömande stadsdelsnämnder även om personen är skriven någon annanstans. I det här avsnittet redovisas invånare uppdelat på Östermalm, Innerstaden (inklusive Östermalm), Söderort, Västerort och hela staden fördelat på olika åldrar, inkomstklasser samt hushållstyp (ensam-/samboende). Diagrammen ger en bild av hur de äldre invånarna på Östermalm skiljer sig ifrån äldre invånare i andra delar av staden. Det ger en bild av bakgrunden till Östermalms resurstilldelning för äldreomsorg. Statistiken avser befolkning oktober 2018 även om deras inkomster avser 2017 som är de senaste uppgifterna.

I Diagram 4 redovisas åldersfördelningen för invånare över 65 år på Östermalm och i övriga delar av staden. Åldersklasserna som visas i diagrammet är desamma som de som används i resursfördelningsmodellen. Som diagrammet visar är andelen yngre äldre upp till 70 år betydligt lägre på Östermalm än i Innerstaden och i övriga delar av staden. Istället är andelen äldre i åldrarna 71-79 år betydligt högre på Östermalm än i flera delar av staden. Samtidigt är andelen äldre i de äldsta åldrarna något högre på Östermalm än i Innerstaden i stort men lägre eller i nivå med andelarna i Söderort respektive Västerort. Då Östermalms äldre invånare relativt sett har en hög ålder gör detta att stadsdelen förväntas ha ett högt antal omsorgstagare relativt det totala antalet invånare över 65 år.

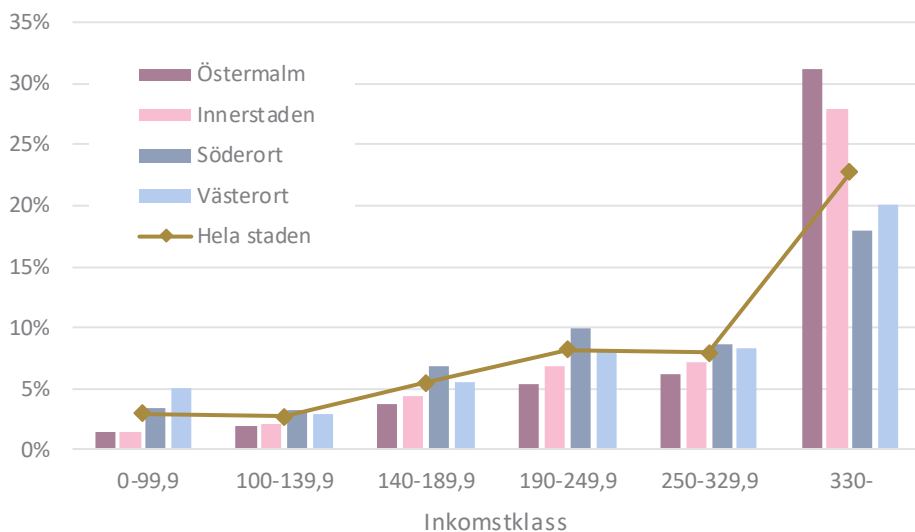
Diagram 4 Åldersfördelning för invånare över 65 år på Östermalm, stadens delar samt hela staden, år 2018

I Diagram 5 visas fördelningen av den äldre befolkningen på Östermalm och stadens olika delar fördelat på de sex inkomstklasser som används i resursfördelningsmodellen. Diagrammet visar att det finns stora skillnader i inkomstfördelning mellan stadens olika delar. På Östermalm hade drygt 30 % av de äldre invånarna på Östermalm en årsinkomst på över 330 tusen kronor år 2017 medan motsvarande andel i Innerstaden i stort var 28 % och i hela staden 23 %. I Söderort och Västerort var andelarna betydligt lägre, 18 respektive 20 %. Istället är andelen personer på Östermalm lägre i samtliga inkomstklasser än i övriga staden. Inkomstfördelningen verkar för att resurstilldelningen per invånare blir lägre på Östermalm än i övriga delar.

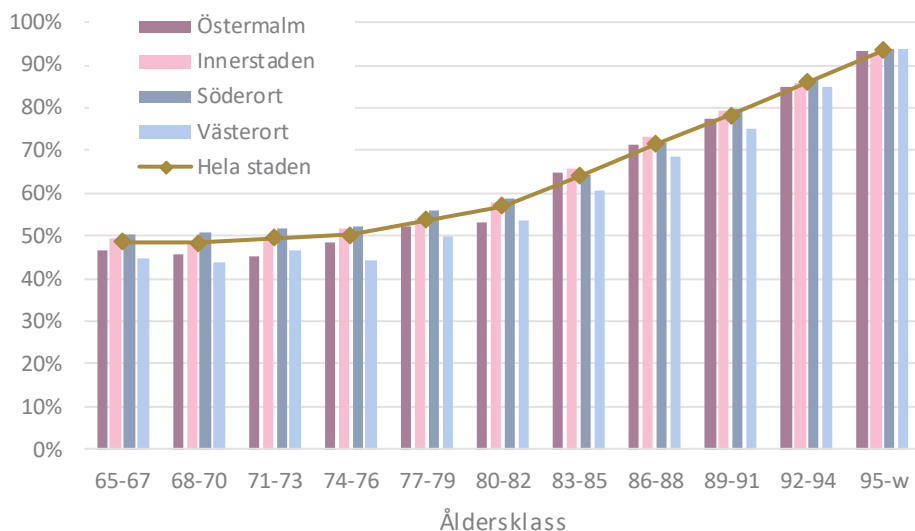
Viktigt att påpeka är att även om inkomsterna hos de äldre på Östermalm är höga jämfört med många andra delar av staden är åldern den faktor som har störst betydelse för omsorgstagandet, bland annat enligt de beräkningar som Sweco gjort i samband med översyn av resursfördelningsmodellen. Det kan alltså sägas att om åldersfördelningen på Östermalm verkar för en hög resurstilldelning motverkas det till viss del av inkomstfördelningen.

Diagram 5 Inkomstfördelning för invånare över 65 år på Östermalm respektive i hela staden, oktober 2018. Inkomsten avser 2017²

Den tredje faktorn i resursfördelningen, hushållstyp, är den faktor som i lägst utsträckning har påverkan på omsorgstagandet. Det är även den faktor som i modellen i minst grad omfördelar resurser mellan stadsdelarna. Andelen omsorgstagare är högre för ensamstående än för sammanboende men skillnaderna mellan olika delar av staden är relativt små om hänsyn tas till åldersgrupp. Andelen ensamstående ökar med stigande ålder, vilket är naturligt då risken att avlida ökar. Andelen ensamstående på Östermalm är något lägre än i hela staden i stort sett i alla åldrar. Samtidigt är andelen ensamma på Östermalm högre än i Västerort i de flesta åldrar.

Diagram 6 Andel ensamstående äldre på Östermalm, Innerstaden samt i staden totalt, oktober 2018

² Summa av förvärvs- och kapitalinkomst

5. Jämförelse av omsorgstagandet

I föregående avsnitt visades Östermalms befolkning fördelat på olika grupper inom de faktorer som ingår i resursfördelningsmodellen. Avsnittet gav en bakgrund till hur befolkningsstrukturen på Östermalm påverkar resurstilldelningen. I det här avsnittet redovisas uppgifter om själva omsorgstagandet. I avsnitt 5.1 redogörs för omsorgstagandet i stort enligt resursfördelningsmodellen jämfört med faktiskt utfall. I avsnitt 5.2 visas hur omsorgstagandet av de två största omsorgsformerna hemtjänst i ordinärt boende eller i servicehus samt vård- och omsorgsboende på Östermalm skiljer sig mot övriga delar i staden. Uppdelningen på omsorgstagande för dessa två omsorgsformer ger en bild av om Östermalm skiljer sig från staden på samma sätt för båda omsorgsformerna. Tillsammans med uppgifter om RUT-tjänster och uppgifter lämnade av stadsdelsförvaltningen själv kan det ge en ledtråd till om den biståndsbedömda omsorgen på Östermalm delvis kan antas ersättas av andra tjänster. I avsnitt 5.3 sammanfattas vissa resultat och slutsatser i rapporten *StockholmsSNAC – Rapport från undersökning 2017 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad* av Mårten Lagergren på Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum, som är särskilt intressanta för utredningen om Östermalms budgetöverskott.

5.1 Förväntat omsorgstagande och utfall

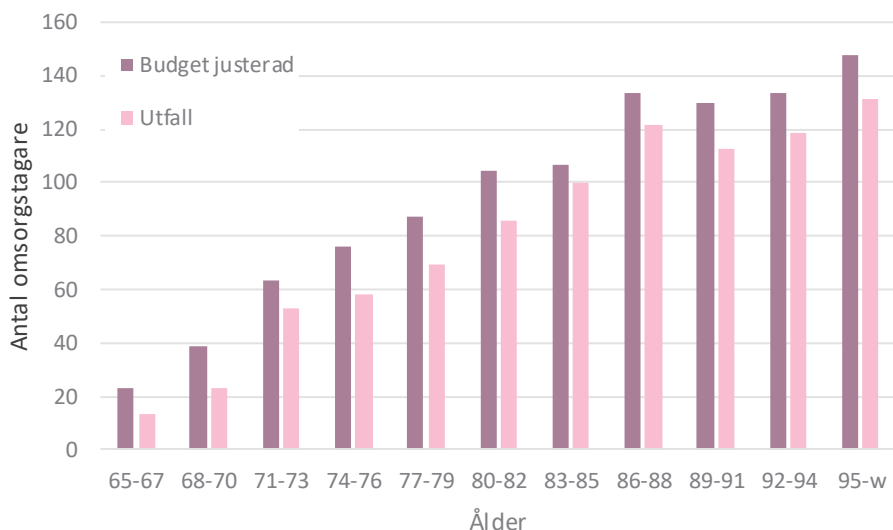
Som beskrevs i avsnitt 2 delas invånarna i varje stadsdelsnämnd in i 132 grupper efter ålder, inkomst och hushållstyp. I varje grupp beräknas sedan ett förväntat antal omsorgstagare. I det här avsnittet jämförs det förväntade antalet omsorgstagare på Östermalm med det faktiska utfallet i de olika grupperna. Då det förväntade antalet omsorgstagare i hela staden kan över- eller underskattas innebär inte en överskattning av en grupp på Östermalm nödvändigtvis att det i slutändan leder till en för hög resurstilldelning för stadsdelen. Resurstilldelningen baseras på en fördelning och om omsorgstagandet i en grupp har överskattats proportionellt lika mycket i samtliga stadsdelsnämnder blir fördelningen densamma som om omsorgstagandet hade skattats korrekt. För att underlätta analysen av vilka grupper på Östermalm för vilka omsorgstagandet har under- respektive överskattats relativt mer eller mindre än i staden i stort har ett justerat antal omsorgstagare beräknats på Östermalm. På så sätt kontrolleras för skillnader mellan beräknat antal omsorgstagare och utfall som beror på skillnader som finns för respektive grupp i hela staden.

Justeringen har gjorts genom att kvoterna mellan beräknat antal omsorgstagare och faktiskt utfall för hela staden har beräknats för var och en av de 132 grupperna. Dessa kvoter har sedan applicerats på det ursprungligt beräknade antalet omsorgstagare på Östermalm. I diagrammen i det här avsnittet visas dels det justerade antalet beräknade omsorgstagare samt utfall.

I resursfördelningsmodellen används sex inkomstklasser, vilka alla har studerats var för sig i den här studien. För att förenkla redovisningen har de sex inkomstklasserna slagits ihop till två klasser (under respektive över 250 tkr) för att göra det mer överskådligt för läsaren. Det innebär dock inte någon förlust av information då det i analyserna inte har kunnat påvisas några skillnader i mönster mellan beräknat antal omsorgstagare och utfall mellan de olika inkomstklasserna.

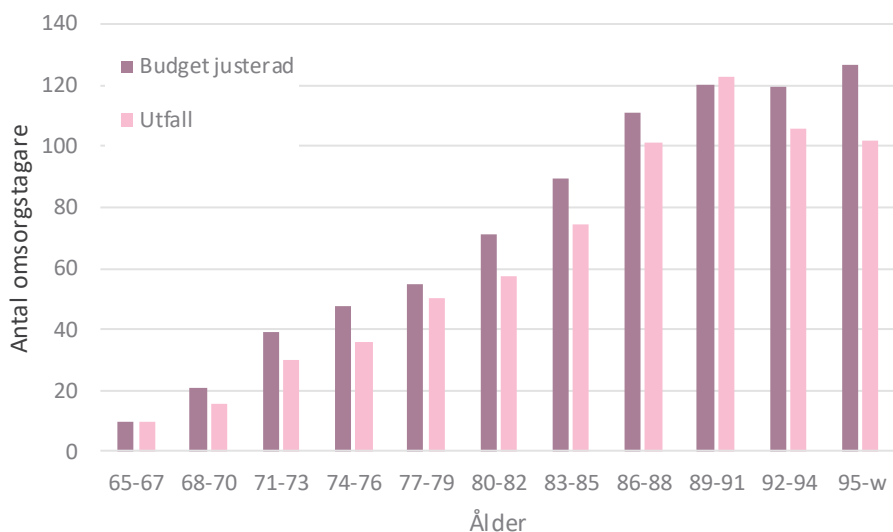
I Diagram 7 redovisas beräknat antal omsorgstagare och faktiskt utfall för ensamstående personer med förvärvs- och kapitalinkomst upp till 250 tusen kronor fördelat på ålder. Diagrammet visar att både det förväntade och det faktiska antalet omsorgstagare ökar med stigande ålder, men att det faktiska utfallet är lägre än det beräknade antalet omsorgstagare för samtliga grupper. Det innebär alltså sannolikt att fördelningsmodellen tilldelar Östermalm en högre budget än vad som faktiskt förbrukas för dessa grupper.

Diagram 7 Antal ensamstående omsorgstagare på Östermalm med disponibel inkomst under 250 tkr, enligt budget samt utfall, genomsnitt år 2017-2018

I Diagram 8 redovisas beräknat antal omsorgstagare och utfall för ensamstående men med en inkomst över 250 tusen kronor på Östermalm. Diagrammet visar att det faktiska utfallet är lägre än beräknat även i denna grupp för de flesta åldrar.

Diagram 8 Antal ensamstående omsorgstagare på Östermalm med disponibel inkomst över 250 tkr, enligt budget samt utfall, genomsnitt år 2017-2018

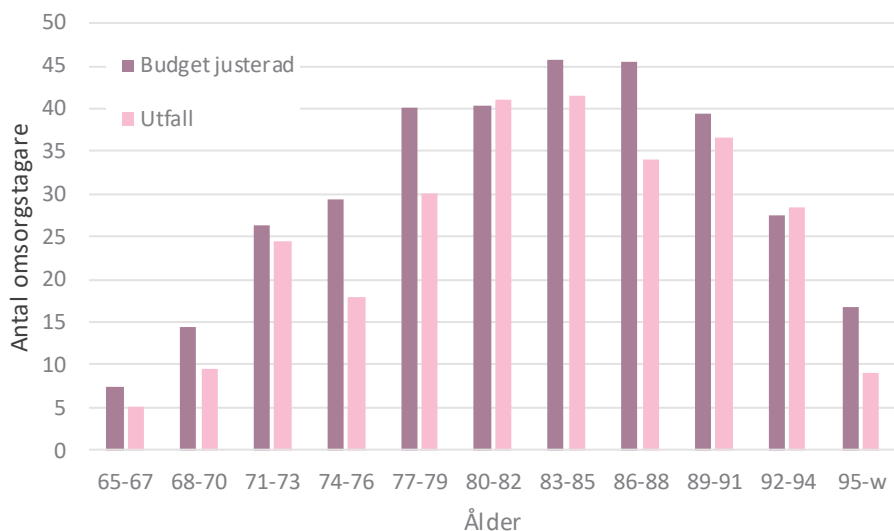

I Diagram 9 redovisas beräknat och faktiskt antal omsorgstagare som är gifta eller sammanboende. Denna grupp är betydligt mindre än gruppen med ensamstående och de redovisas därför inte uppdelat på inkomstgrupper då detta skulle leda till redovisning av mycket små grupper, vilket kan skapa sekretessproblematik. Även om mönstret inte är riktigt lika entydigt som för de ensamstående finns det ändå en tydlig överskattning av antal omsorgstagare jämfört med utfallet.

Sammanfattningsvis kan sägas att resursfördelningsmodellen fördelar resurser till fler omsorgstagare på Östermalm än vad som faktiskt får ett biståndsbeslut. Däremot säger diagrammen i det här avsnittet inte något om varför det ser ut så. Överskattningen skulle kunna bero på att det faktiska omsorgsbehovet hos Östermalms invånare är lägre än vad som fångas i modellen, även med hänsyn tagen till ålder, inkomstnivå och hushållstyp. Det skulle också kunna bero på att Östermalm har en strängare biståndsbedömning än andra stadsdelar. En tredje förklaring skulle kunna vara att invånarna väljer andra

alternativ till den biståndsbedömda omsorgen, exempelvis RUT-tjänster eller andra lösningar som är svåra att fånga i statistik.

Diagram 9 Antal gifta/samboende omsorgstagare på Östermalm oavsett inkomst, enligt budget samt utfall, genomsnitt år 2017-2018

5.2 Omsorgstagande efter typ

I det här avsnittet jämförs andelen hemtjänstagare och andelen boende i vård- och omsorgsboende på Östermalm med andra delar i staden och i staden i stort. Totalt finns drygt 14 000 hemtjänstagare i ordinärt boende varav knappt 1 300 bor på Östermalm. Därtill kommer cirka 1 000 hemtjänstagare boende i servicehus i staden varav Östermalm är biståndsbeslutande för ett 30-tal personer.

I Diagram 10 visas andelen invånare med hemtjänst efter ålder. Diagrammet är för tydlighetens skull uppdelat i två delar då det finns avsevärda skillnader mellan hemtjänsttagandet i olika åldersklasser. Vid redovisning av samtliga åldrar i samma diagram blir skillnader i hemtjänsttagandet för de yngsta åldrarna vara svåra att se. Diagrammet visar att hemtjänsttagandet på Östermalm för de äldre under 90 år är betydligt lägre än i Innerstaden i stort och övriga delar i staden. För den nästa äldsta åldersgruppen är skillnaden mellan hemtjänsttagandet på Östermalm och i hela staden betydligt mindre och för de över 95 år är andelen till och med något högre.

Diagram 10 Andel i befolkningen som hade hemtjänst i ordinärt boende, genomsnitt åren 2016-2018. Observera skillnad i skalor mellan diagrammen

I Diagram 11 visas en tidsserie för andelen hemtjänstagare i ordinärt boende de senaste tio åren på Östermalm, i hela staden samt för stadens övriga delar för tre grövre åldersklasser. Diagrammet visar att mönstret med lägre hemtjänstagande på Östermalm i de yngsta åldersklasserna under 80 år har varit stabilt och tydligt under hela den studerade perioden. Även för åldersklassen 80-89 år har andelen hemtjänstagare varit lägre under en lång period även om den vid periodens början var i nivå med hela staden. I den äldsta åldersklassen har hemtjänstagandet tvärtom varit tydligt högre på Östermalm än i hela staden. Jämfört med hela staden är det endast senast studerade året, 2018, som andelen hemtjänstagare var något lägre på Östermalm.

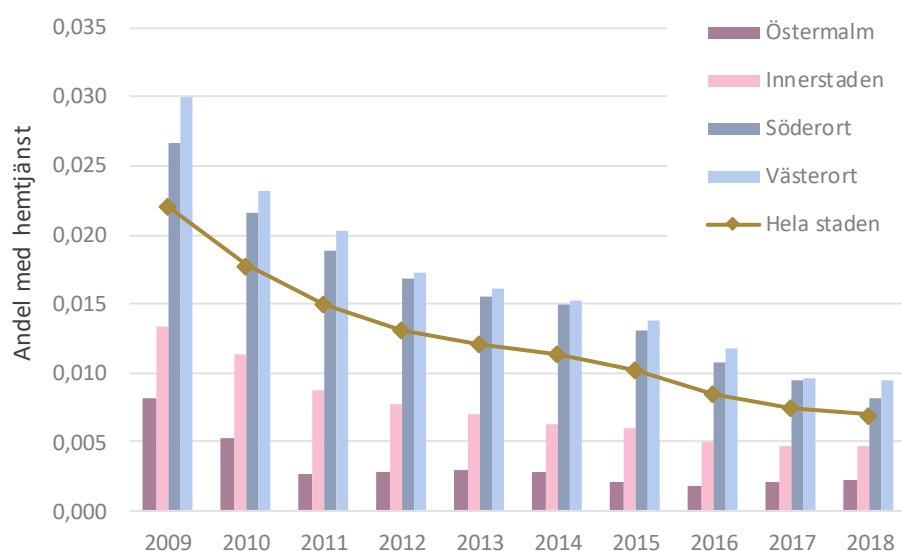
I dagsläget saknas korrekta uppgifter om hemtjänstens omfattning i ordinärt boende och i servicehus på grund av pågående omprogrammering i stadens statistiksystem, så jämförelser för detta är inte möjliga vid detta tillfälle. Uppgifter om detta beräknas finnas tillgängliga i slutet av året.

Diagram 11 Andel i befolkningen som hade hemtjänst i ordinärt boende på Östermalm, i hela staden samt i stadens delar december åren 2009-2018. Observera skillnad i skalor mellan diagrammen

I Diagram 12 visas andelen personer med hemtjänst i servicehus efter bostadsdel av staden. Då det är relativt få personer som bor i servicehus visas andelarna för hela den äldre befolkningen över 65 år oavsett åldersfördelning inom gruppen. Diagrammet visar dels att andelen personer med hemtjänst i servicehus har minskat under de senaste tio åren, dels att andelen är betydligt lägre på Östermalm än i övriga delar.

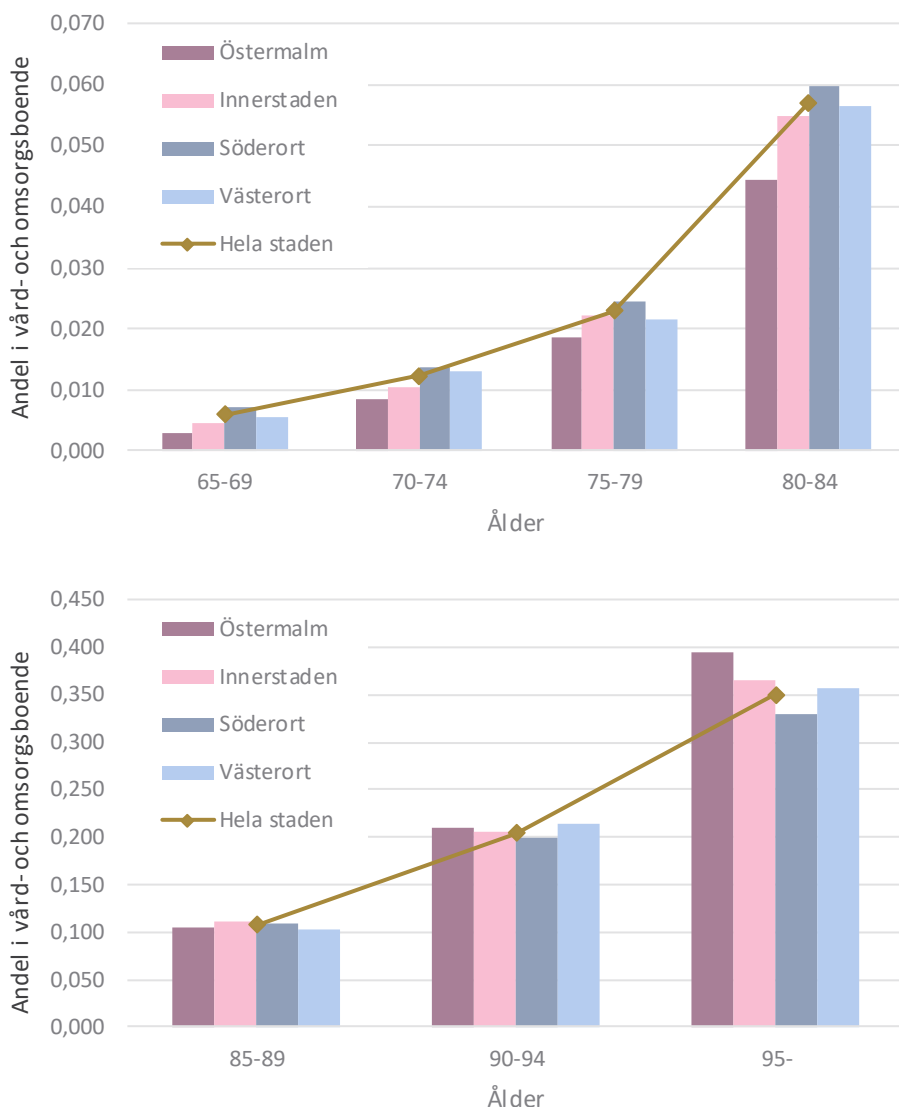
Diagram 12 Andel i befolkningen som hade hemtjänst i servicehus på Östermalm, i Innerstaden samt hela staden december åren 2009-2018

I Diagram 13 visas andelen äldre som bor på vård- och omsorgsboende på Östermalm, i hela staden och i stadens delar i olika åldersgrupper. Diagrammen visar på ett liknande mönster som för hemtjänst i ordinärt boende. För yngre åldrar är andelen personer på Östermalm som bor i vård- och omsorgsboende avsevärt mycket lägre än i Innerstaden i stort och i staden som helhet. Däremot är andelen som bor i vård-

och omsorgsboende ungefär i nivå med staden i åldrarna 85-94 år och i den äldsta åldersklassen är andelen på Östermalm tydligt högre än i övriga delar.

Diagram 13 Andel i befolkningen som bodde i vård- och omsorgsboende, genomsnitt åren 2016-2018

I Diagram 14 visas utvecklingen de senaste tio åren av andelen äldre invånare som bodde i vård- och omsorgsboenden på Östermalm och övriga delar av staden. Diagrammen visar att andelarna för personer under 80 år har varit stabilt lägre under hela den studerade perioden för Östermalm än för övriga delar. För 80-89-åringar var andelen bland östermalmare ungefär på samma nivå som för staden år 2009. Därefter har andelen boende minskat stadigt både i staden och på Östermalm men minskningstakten har varit snabbare på Östermalm. För de allra äldsta har andelen på vård- och omsorgsboende legat över andelen i staden under de senaste tio åren.

Diagram 14 Andel i befolkningen som bor i vård- och omsorgsboenden på Östermalm, hela staden samt stadens delar december åren 2009-2018. Observera skillnad i skalor mellan diagrammen

5.3 Omsorgstagande efter funktion

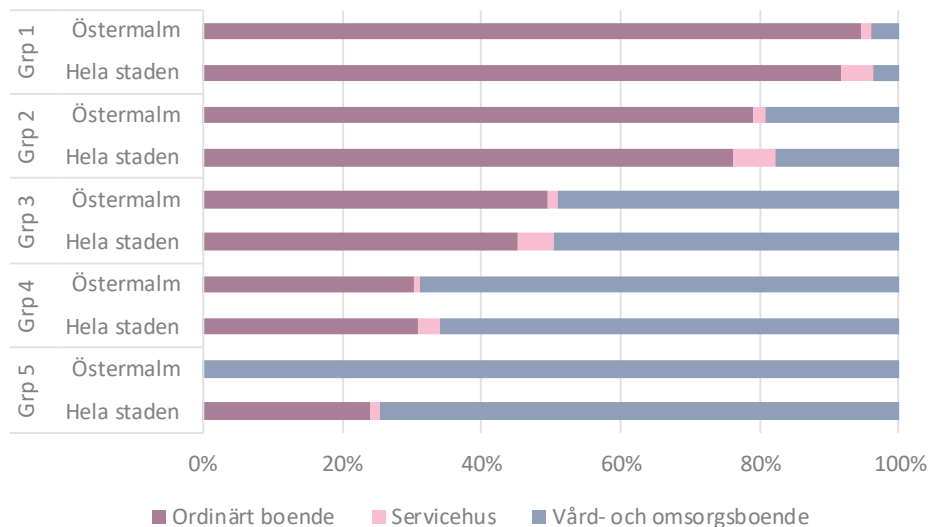
År 2017 genomfördes undersökningen StockholmSNAC av Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum³ på uppdrag av äldreförvaltningen i Stockholms stad. Syftet med undersökningen var att ställa beviljade insatser av hemtjänst och plats i särskilt boende i relation till behov på individnivå och att göra jämförelser mellan stadens stadsdelsnämnder. Undersökningen baserades på data som samlades in i mars 2017 genom stadens verksamhetssystem Paraplyet. Baserat på undersökningen skapades index för graden av funktionsnedsättning och samtliga personer med biståndsbeslut enligt Socialtjänstlagen, exklusive de med endast matdistribution och/eller larm, grupperades i fem grupper beroende på behovsnivå. Därefter jämfördes omsorgstagandet i stadsdelsnämnderna uppdelat på nivå av funktionsnedsättning. Studien gör det möjligt att jämföra i vilken utsträckning stadsdelsnämnderna beviljar omsorg av olika former med hänsyn tagen till invånarnas funktionsnedsättning.

I StockholmsSNAC delas omsorgstagarna in i fem så kallade PADL-grupper baserat på ett beräknat index där grupp 1 är den grupp som har lägst funktionsnedsättning och grupp 5 är den som har högst. Det vanligaste är att ingå i grupp 1 eller grupp 2. I grupp 1 ingår cirka 28 procent av samtliga med beslut medan 46 procent ingår i grupp 2. I grupp 3 och 4 är det cirka 18 respektive 7 procent medan det endast är 1 procent i grupp 5. Mer om hur indexet är konstruerat och vad som ingår går att läsa i rapporten som går att ladda ner från Äldrecentrums hemsida.

I Diagram 15 visas hur omsorgstagare uppdelat i de fem PADL-grupperna på Östermalm och hela staden fördelas mellan olika boendeformer. Diagrammet visar att med hänsyn taget till funktionsnedsättning är andelen som bor på vård och omsorgsboende något högre på Östermalm än i hela staden i alla grupper utom grupp 3. Samtidigt är det något vanligare att ha hemtjänst i ordinärt boende på Östermalm än i hela staden medan servicehusboende är vanligare i staden än på Östermalm.

³ StockholmSNAC – Rapport från undersökning 2017 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad

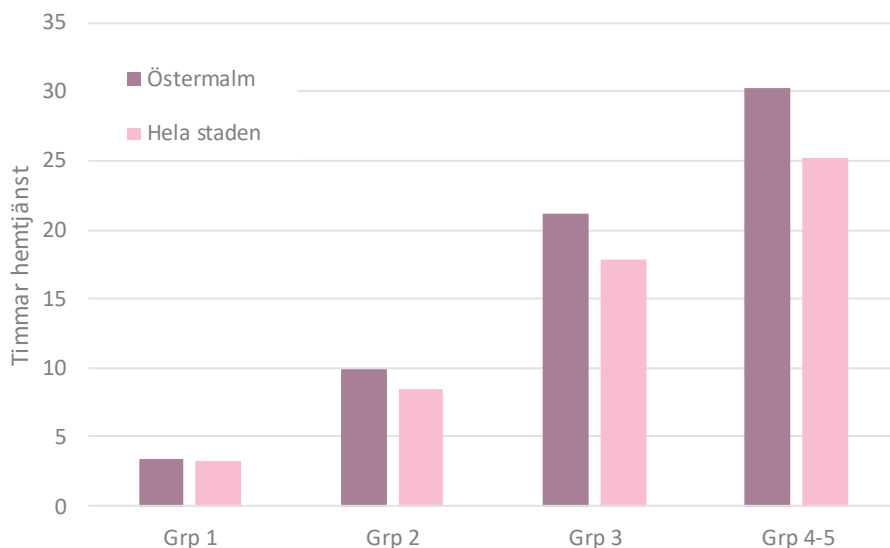
Diagram 15 Boendefördelning för omsorgstagare på Östermalm och hela staden efter funktionsnedsättning (PADL-grupp 1-5)

Källa: StockholmSNAC, Äldrecentrum

I Diagram 16 visas det genomsnittliga antalet hemtjänsttimmar på Östermalm och i hela staden i de olika PADL-grupperna. Diagrammet visar att det beviljade antalet hemtjänsttimmar på Östermalm är tydligt högre än i staden i stort i samtliga grupper, även om skillnaden för grupp 1 är liten.

Diagram 16 Genomsnittligt antal timmar hemtjänst i ordinärt boende eller servicehusboende på Östermalm respektive hela staden

Källa: StockholmSNAC, Äldrecentrum

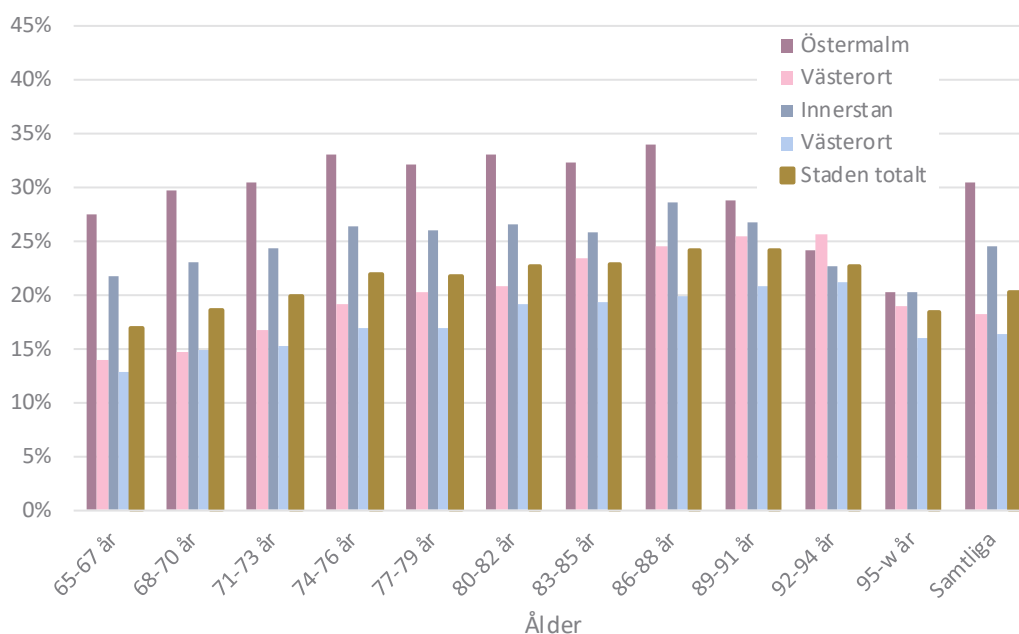
6. Nyttjande av skattereduktion för RUT

I det här avsnittet redovisas uppgifter om reduktion för hushållsarbete (RUT) för Östermalm och övriga delar av staden. Inom ramen för RUT-tjänster är det möjligt att anlita privata utförare för sådana tjänster som delvis kan utföras av biståndsbeslutad hemtjänst. Det är exempelvis möjligt att göra avdrag för städning, personlig hygien, på- och avklädning, hjälp vid promenader och enklare ärenden på vårdcentral, på bank eller i butik, hjälp med enklare matlagning och att vaka över en förvirrad person för att förhindra att personen lämnar bostaden⁴. Samtidigt anlitas RUT-tjänster av många personer, både under och över 65 år utan att det finns underlag för biståndsbedömd omsorg, för att det är bekvämt och för att det finns möjlighet att få tid över till annat.

Statistiken om RUT-tjänster ska alltså ses som ett komplement till övriga uppgifter i studien och tolkas med försiktighet vad gäller förklaring av skillnader mellan omsorgstagande i olika delar av staden. Samtidigt kan RUT-tjänster vara användbara om en person är i behov av mindre omfattande hemtjänst. En fördel med att använda privat hjälp med stöd av RUT är att personen inte behöver ansöka om hemtjänst hos kommunen och att personen själv får bestämma vad den skall användas till.

I staden totalt var det 28 256 personer över 65 år som nyttjade RUT år 2017, varav 4 640 personer bodde på Östermalm. I Diagram 17 visas andelen som nyttjat RUT i olika åldrar över 65 år på Östermalm och övriga delar i staden. I diagrammet syns tydligt att Östermalm stadsdel har en högre andel personer över 65 år som nyttjar RUT än övriga i staden och tydligast är skillnaden i grupperna under 90 år. Andelen äldre personer som nyttjar RUT-tjänster ökar upp till 88 års ålder. Därefter minskar både andelen användare och skillnaden mellan stadsdelarna. Det skulle kunna hänga samman med att den biståndsbedömda omsorgen ökar med stigande ålder då omsorgsbehovet blir större och att efterfrågan av RUT-tjänster då minskar.

Diagram 17 Andelen som nyttjar RUT i stadsdelen över 65 år av personer i stadsdelen över 65 år, år 2017

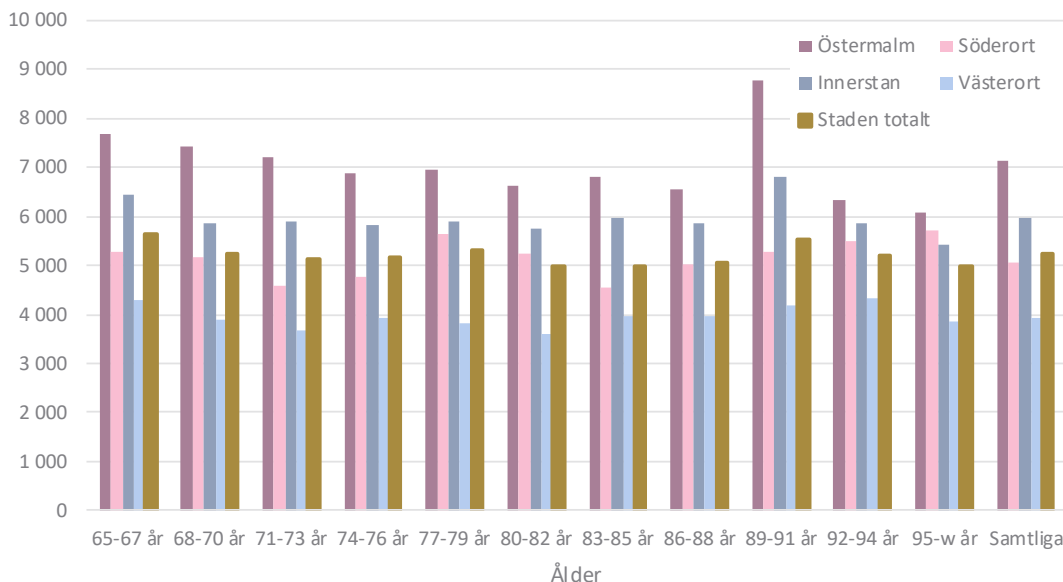

Källa: SCB/Sweco

⁴ <https://www.skatteverket.se/privat/fastigheterochbostad/rotochrutarbete>

Diagram 18 visar den genomsnittliga skattereduktionen för RUT per användare efter ålder. Summan i genomsnitt avser en summering över hela året 2017. I diagrammet kan vi se att Östermalm har en högre summa per person än övriga staden för alla åldrar. Stadens nyttjande av RUT i hela åldersgruppen 65 år och uppåt var ca 5 200 medan motsvarande summa för Östermalm var 7 100, för Västerort ca 4 000 kr, Söderort ca 5 200 kr och för Innerstaden omkring 6 000 kr.

Diagram 18 Omfattning av skattereduktion i kronor per person som har nyttjat RUT, år 2017

Källa: SCB/Sweco

7. Intervjuer med tjänstemän på Östermalm och Norrmalm

I de första delarna av rapporten har Sweco undersökt om de äldre Östermalmsborna skiljer sig från staden utifrån demografi, omsorgstagande och användning av RUT-tjänster. Det kommande avsnittet består i högre utsträckning av kvalitativt material. Syftet med avsnittet var att ta reda på om Östermalms hälsofrämjande- och sociala verksamheter skiljer sig från resten av staden, om Östermalm möjligtvis kan vara mer strikt i sina bedömningar och om det finns andra relevanta faktorer som kan hjälpa till att förklara Östermalms äldreomsorgs överskott. På grund av projektets begränsande omfattning beslutades det att jämförelser skulle göras med en stadsdelsförvaltning med relativt lika socioekonomiska förhållanden. Sweco genomförde i början av december 2019 intervjuer med avdelningschefer för äldreomsorgen och enhetscheferna för biståndsenheten i Östermalm och Norrmalm.

7.1 Hälsofrämjande och sociala åtgärder

Under de senaste åren har betydelsen av sociala relationer och ett socialt deltagande betonats som allt viktigare för äldres fysiska och psykiska hälsa. Även om det finns svårigheter med att forska om de bakomliggande faktorerna för ett hälsosamt åldrande (på grund av mängden variabler och för att mentala och fysiska funktioner är mer variabla bland äldre⁵) så anser många forskare ändå att den sociala

⁵ <https://ki.se/forskning/halsa-in-i-det-sista>

aspekten är av stor betydelse. Likaså att det är viktigt att hålla igång kroppen. En del av uppdraget bestod av att undersöka om stadsdelsnämndernas hälsofrämjande och sociala åtgärder skiljer sig. Östermalms stadsdelsnämnd har haft funderingar på om det är möjligt att deras hälsofrämjande arbete kan vara en av förklaringarna till överskottet inom äldreomsorgen, genom att de äldre i stadsdelsområdet håller sig hälsosamma längre och att färre personer ansöker om omsorg (och de gör det i ett senare skede i livet). Den första delen av intervjuerna bestod därför av frågor om stadsdelsnämndernas hälsofrämjande arbete, öppna verksamheter och privata aktörers utbud.

Både Östermalm och Norrmalm har öppna mötesplatser för seniorer, där det går att umgås över en fika och att delta i aktiviteter. Östermalms stadsdelsnämnd har fyra träffpunkter: Rio, Bo Bergman, Ruddammen och Hjorthagen. Träffpunkterna Rio och Bo Bergman är öppna samtliga vardagar och erbjuder en mängd aktiviteter med inriktning på hälsa och kultur. Träffpunkterna Hjorthagen och Ruddammen är endast öppna en gång i veckan och har inte schemalagda aktiviteter på samma sätt.

I Norrmalm finns tre stycken träffpunkter: Ljuspunkten, Balder och Vasaträffen. Utöver de tre öppna verksamheterna finns även ett aktivitetscenter som är på gång. Vasaträffen, den mest besökta träffpunkten, är öppen alla vardagar och erbjuder olika aktiviteter varje dag. Exempel på de aktiviteter som erbjuds är gymnastik, bingo och allsång. Balder har också öppet på vardagar och är en träfflokal för personer med psykisk ohälsa. På Ljuspunkten, som bedrivs av Röda korset, är det möjligt för seniorer att fika på måndagar.

Vid jämförelse mellan stadsdelsområdena bör hänsyn tas till att Östermalm har fler antal boende som är 65 år och äldre än vad Norrmalm har⁶. Kvoten mellan den äldre befolkningen och antal träffpunkter är i stort sett densamma i Östermalm och Norrmalm (exklusive aktivitetscentrumet som är som är under utbyggnad och uppbyggnad), cirka 3 900 seniorer per träffpunkt. Om aktivitetscentrumet inkluderas i beräkningarna blir kvoten istället runt 2900 seniorer per träffpunkt i Norrmalm. Aktivitetsutbudet är dock något större på Östermalms träffpunkter. Ett större utbud innebär dock inte nödvändigtvis ett större deltagande, vilket är orsaken till att Sweco även bad om att få uppgifter om besöksstatistik.

I Östermalm deltar över 1 000 personer i Rios aktiviteter under en månad och Bo Bergman har i genomsnitt mellan 600 och 800 besökare i månaden. På Rio kommer även runt 50–70 personer in per dag och fikar. På träffpunkterna i Hjorthagen och på Ruddammen är det små grupper om ca 8–10 personer som kommer varje gång. De sistnämnda träffpunkterna har som tidigare nämnts endast öppet en dag i veckan. Det bör observeras att statistiken inte avser unika personer och att det är möjligt att boende i andra stadsdelar besöker träffpunkterna. Vasaträffen i Norrmalm hade cirka 400 besökare i veckan under 2019, dock deltog färre under sommarmånaderna. I aktivitetscentrumet har 1 432 personer deltagit på olika aktiviteter under 2019.

Utöver de fasta träffpunkterna anordnas emellanåt utflykter och aktiviteter anpassade efter årstiderna i både Östermalm och Norrmalm. Under december månad anordnas exempelvis julshopping och jullunch i Östermalm. I de båda stadsdelsområdena finns även en mängd privata aktörer och föreningar som riktar sig till seniorer, t.ex. gym, kyrkor och pensionärsföreningar. I Norrmalm finns det också väntjänster för de äldre. De privata aktörerna gör att det blir svårare att få en klar helhetssyn över aktivitetsutbudet för seniorerna i stadsdelsområdena.

Vilka är det då som kommer till de öppna träffpunkterna och är det något som är specifikt för de äldre i stadsdelsförvaltningarna? Både Östermalm och Norrmalm svarade att de flesta besökarna som kommer är ensamstående. Enligt Norrmalm stadsdelsförvaltning är besökarna övervägande pigga medan det på Östermalm varierar mer. Till samtliga träffpunkter i staden är det dock möjligt att ta sig dit med en följeslagare och lokalerna är anpassade för personer med funktionsnedsättning. Enligt Östermalms stadsdelsförvaltning hör många besökare först av sig relativt sent i livet, då många av stadsdelsområdets invånare har haft ett sunt liv med ett förhållandevis stort socialt nätverk. Stadsdelen har vidare många

⁶ I Östermalm var 15 488 personer i åldern 65 år och äldre folkbokförda den 31 december 2018. Motsvarande siffra var 11 653 i Norrmalm.

äldre som är resursstarka och med det följer ofta en hälsomedvetenhet. Även i Norrmalm har de flesta det välbeställt men det finns en grupp fattiga och ensamma pensionärer som bor i hyresrätter.

Utöver träffpunkterna arbetar Östermalm och Norrmalm med ett flertal andra hälsofrämjande och sociala åtgärder. De båda stadsdelsförvaltningarna har bland annat ett gemensamt samarbete tillsammans med Kungsholmen där anhörigkonsulter är ute och informerar om anhörigstöd. Stödet kan vara i form av råd, information eller grupper för gemenskap. I Östermalm finns det också ett informationscenter på Bo Bergman, dit äldre kan vända sig med synpunkter eller för att få information. Äldreomsorgen på Östermalm anordnar också föreläsningsforum, där stadsdelsförvaltningen informerar om olika typer av boenden och vad som skiljer dem åt.

I intervjun med Norrmalm lyfts även två dagverksamheter: Mimers och Klockhuset. Mimers dagverksamhet är en social och aktiverande dagverksamhet för äldre med psykisk ohälsa. Dagverksamheten i Klockhuset är för personer med en demenssjukdom som fortfarande bor hemma. Utöver dagverksamheter och träffpunkterna arbetar stadsdelsförvaltningen med att minska ensamheten bland äldre, bland annat genom att rusta upp ett gym för seniorer. Stadsdelsförvaltningen har även flera samarbeten med frivilligorganisationer, bland annat en organisation som anordnar fikastunder med äldre.

Utifrån intervjuerna finns det inget direkt som pekar på att Östermalms hälsofrämjande och sociala arbete är unikt för stadsdelsförvaltningen. Utifrån den begränsade jämförelsen som gjorts i studien går det därför inte att dra slutsatsen att stadsdelsförvaltningens förebyggande arbete skulle i högre grad resultera i bättre hälsa och att det skulle förklara överskottet inom äldreomsorgen. Det som snarare sticker ut under intervjuerna är beskrivningen över de äldre Östermalmsborna. Att de boende i stadsdelsområdet först söker sällskap senare i livet då många har ett stort socialt nätverk och att det finns en hälsomedvetenhet bland befolkningen. De många parkerna i stadsdelsområdet beskrevs också bidra till att äldre kommer ut och rör sig.

7.2 Hemtjänst

En ytterligare hypotes för att förklara överskottet inom äldreomsorgen på Östermalm var att invånarna i högre grad använder sig av privata tjänster än hemtjänst. Även om statistiken över RUT-avdraget, tidigare presenterat i rapporten, visar att Östermalmsborna i högre grad använder RUT-tjänster och att den genomsnittliga kostnaden bland de som nyttjar tjänsterna är något högre än i resten av staden, bedömdes dock inte skillnaderna vara tillräckligt stora för att kunna förklara överskottet. Utifrån statistiken går det dock inte att utläsa kostnadsfördelningen. Det är möjligt att vissa använder privata tjänster för städning och personlig hjälp och omsorg i större utsträckning (och därmed som ett substitut för hemtjänst) medan andra enbart använt det för mindre tjänster som fönsterputsning. Det finns vidare flera tjänster inom personlig hjälp och omsorg som inte ger rätt till RUT-avdrag. Dessa tjänster är bland annat hälsovård, kontroll av puls eller blodprov, fotvård, installation av tekniska hjälpmedel och hemkörning av livsmedel.

I detta avsnitt presenteras resultatet från den del av intervjuerna som rörde hemtjänst. Det fanns flera orsaker till att det lades ett stort fokus på hemtjänsten i intervjuerna. Ett av de främsta var att ta reda på vilka tjänster som brukas utifrån de olika avgiftsgrupperna och om dessa skiljer sig mellan stadsdelsförvaltningarna. Tanken var att det skulle kunna ge en fingervisning om vissa tjänster tenderar att ersättas med RUT. Utifrån svaren i intervjuerna finns det inget som tyder på att det skulle finnas skillnader mellan Östermalm och Norrmalm. Bland de med få hemtjänsttimmar (tillhörandes avgiftsgrupp 2) är det vanligast med servicetjänster såsom städning och tvätt. I den tredje avgiftsgruppen tillkommer matlåda, inköp och ledsagare (det vill säga främst veckoaktiviteter). I den fjärde gruppen har den äldre mer eller mindre daglig tillsyn.

Under intervjun ställde Sweco även en fråga om det fanns några indikationer på att det fanns flera aktörer inblandade (exempelvis hemvård, privat städare etc.) när hemtjänstpersonalen är på plats. Enligt Norrmalm skulle det kunna röra sig om en städare som den äldre haft sedan tidigare. Det var dock inte särskilt vanligt förekommande. På Östermalm bedömdes det dock vara relativt vanligt med flera aktörer. Det vanligaste är att det rör sig om en städhjälp och/eller en privat omvårdshjälp, som till exempel en ledsagare. Det nämndes under intervjun att en del äldre är rädda för myndighetsutövning och vill gärna

anlita egna tjänster. Med en privat städfirma bestämmer också den äldre själv vad som skall städas medan städning genom hemtjänst är mer som en pakettlösning.

Det fanns ursprungligen en tanke hos Sweco om att vissa äldre kanske väljer en privat tjänst framför hemtjänsten i de fall där de beviljas relativt få timmar. Det verkar dock inte vara särskilt vanligt att avböja hemtjänst efter beslut i vare sig Östermalm eller Norrmalm. Enligt enhetschefen för biståndsbedömningen på Östermalm rör det sig nog snarare i dessa fall om anhöriga som är oroliga medan den äldre bedömer att den klarar sig själv. Det är vidare ovanligt att få avslag på hemtjänsttimmar inom äldreomsorgen på Östermalm.

Avslutningsvis ställde Sweco en fråga om det fanns statistik över hur många som har hemsjukvård men inte hemtjänst. Stockholms län är det enda länet där kommunerna ännu inte har tagit över ansvaret för hemsjukvården. Eftersom det är vanligt att många med hemsjukvårdinsatser också får stöd från den kommunala hemtjänsten i resten av landet, så skulle en hög andel som saknar hemtjänst ge en indikation på att privata alternativ används i högre utsträckning i Östermalm. Dessa uppgifter fanns dock inte tillgängliga eftersom det rör sig om två olika huvudmän. Även om det inte var möjligt att utreda denna frågeställning inom ramen för projektet kan det vara en intressant att utreda i framtiden.

7.3 Statistik över avslag och uppgifter om intäkter och kostnader

För att kunna få en indikation på om Östermalm är hårdare i sina bedömningar eller om det kan finnas något annat skäl till att äldreomsorgen i stadsdelsförvaltningen går med överskott bad Sweco att få in uppgifter om kostnader och intäkter för de olika insatserna samt statistik över avslag. Både Östermalm och Norrmalm skickade över bokförda intäkter och kostnader till och med tertial 2 år 2019 (uppgifter lämnades även för år 2018, för att Sweco skulle kunna säkerhetsställa att det inte var alltför stora variationer mellan åren). I siffrorna ingick internhandeln mellan stadsdelsförvaltningarna, vilket bedömdes som relevant då det inte finns ett serviceboende i Östermalm och kostnaderna annars skulle underskattats. Från Östermalm fick Sweco uppgifter om avslag under året 2019. Motsvarande siffror från Norrmalm avsåg helåret 2018. Detta gör att jämförelserna försvåras något och att resultatet bör tolkas med försiktighet. För att kunna uttala sig med säkerhet krävs det vidare underlag från flera år.

Med hänsyn till ovanstående reservationer så indikerar statistiken över bifall och avslag ändå att Östermalm är något mer generös vad det gäller bifall för hemtjänst än Norrmalm. I stort sett beviljar Östermalm alla som söker hemtjänst. Stadsdelsförvaltningen har endast i några få fall utfärdat ett delavslag, det vill säga att insatsen beviljades men i en annan omfattning än vad av ansökan avsåg. Från underlagen framgår det dock att Norrmalm i högre utsträckning ger bifall på ansökningar om servicehus och i något högre grad beviljar ansökningar om vård- och omsorgsboenden. Utifrån uppgifterna går det dock inte att uttala sig om bedömningarna som är gjorda är korrekta eller inte. Eftersom denna utredning är av mindre karaktär är det inte möjligt att inom projektet utvärdera bedömningarna utifrån de ansökningar som lämnats in. Sweco kan endast göra en mindre jämförelse utifrån domstolsbeslut. Under 2019 har Östermalm fått 31 domar som meddelats gällande avslag för hemtjänst, serviceboenden och vård- och omsorgsboenden, varav nämnden gått emot i 7 fall. Andelen där nämnden gått emot beslutet uppgår därmed till 23 procent. Det kan jämföras med Norrmalms andel på 34 procent under år 2018. Domarna indikerar därmed inte att Östermalm skulle vara striktare i sin bedömning.

En tes Sweco hade var att intäkterna från omsorgstagare kunde vara högre på Östermalm och därmed bidra till överskottet. Detta baserades på ett antagande om att fler Östermalmsbor betalar maxtaxa i respektive avgiftsgrupp. Hypotesen stöds dock inte utifrån uppgifterna om intäkter och kostnader för äldreomsorgen. Kvoten totala intäkter delat på totala kostnader var ungefär densamma i Östermalm och Norrmalm.

8. Sammanfattning och slutsatser

I rapporten visas att äldre invånare på Östermalm relativt övriga staden har höga inkomster, vilket ger en lägre resurstilldelning per person efter att hänsyn tagits till ålder. Samtidigt visar en jämförelse mellan utfall för det faktiska antalet omsorgstagare och det beräknade att omsorgstagandet på Östermalm är lägre än väntat i resurstilldelningen. Frågan är om det beror på att den äldre östermalmaren generellt sett är friskare även med hänsyn taget till de faktorer som ingår i resursfördelningsmodellen, om de äldre invånarna på Östermalm löser omsorgen på annat sätt eller om utgifterna på Östermalm av någon anledning är lägre, exempelvis genom restriktivare biståndsbedömning.

I rapporten visas att omsorgstagandet är lägre på Östermalm än i staden i stort både för hemtjänst och för vård- och omsorgsboende för de flesta åldrar under 90 år. Det visas också att det är ett mönster som har hållit i sig åtminstone de senaste tio åren. Relativt sett är skillnaden mellan Östermalm och hela staden ungefär densamma för hemtjänst som för vård- och omsorgsboenden. Detta talar emot att användandet av RUT-tjänster är avgörande för lägre hemtjänsttagande på Östermalm, även om det givetvis kan vara en bidragande orsak. RUT-tjänster kan sannolikt inte antas ersätta ett vård- och omsorgsboende, varken helt eller delvis.

Rapporten från Äldrecentrum som baseras på StockholmsSNAC, visar på att det biståndsbedömda omsorgstagandet snarare är högre än lägre på Östermalm än i staden som helhet efter att hänsyn har tagits till graden av funktionsnedsättning. De östermalmare som har biståndsbedömd omsorg bor i något högre grad i vård- och omsorgsboende medan omsorgstagare i hela staden bor i servicehus eller ordinärt boende och har hemtjänst. Däremot är omfattningen i timmar räknat för hemtjänsttagare på Östermalm i genomsnitt högre än i hela staden med hänsyn tagen till graden av funktionsnedsättning. Detta pekar snarare på att Östermalm har en mer generös biståndsbedömning, eller åtminstone inte mer restriktiv än i staden som helhet. Bilden bekräftas av intervjun med stadsdelen där information om att i stort sett alla som ansöker om hemtjänst får den beviljad. I jämförelse med Norrmalm går det heller inte att se att de avslag som ges skulle bero på stramare bedömning i Östermalm.

Genomgången av de olika underlagen pekar på att Östermalms äldre befolkning är friskare och har ett lägre omsorgstagande beroende på bättre hälsa. Delvis fångas detta genom de faktorer som ingår i resursfördelningsmodellen, men inte fullt ut. Även med hänsyn tagen till socioekonomi verkar Östermalms äldre vara friskare och ha lägre behov av omsorg än i staden i stort. I intervjuerna framkom att stadsdelen har ett antal hälsofrämjande aktiviteter för äldre. På vilket sätt dessa insatser bidrar till de äldres bättre hälsa på Östermalm jämfört med andra stadsdelar är svårt att säga. Även på Norrmalm finns liknande insatser som på Östermalm utan att stadsdelen sticker ut på samma sätt vad gäller resurstilldelning och förbrukning.